

Soạn bài: Dấu ngoặc đơn và dấu hai chấm

Soạn bài: Dấu ngoặc đơn và dấu hai chấm

I. Dấu ngoặc đơn

- Đoạn văn Thuế máu của Nguyễn Ái Quốc có ngoặc đơn để giải thích thêm cho "họ" là những người bản xứ.
- Thuyết minh thêm về một loại động vật mà tên của nó là "ba khía"... nhằm giúp người đọc hình dung rõ hơn đặc điểm của con vật này.
- Phần trong dấu ngoặc đơn bổ sung thêm về năm sinh (701) và năm mất (762) của nhà thơ Lý Bạch và giới thiệu cho người đọc biết thêm Miên Châu thuộc tỉnh Tứ Xuyên.

Nếu bỏ phần trong ngoặc đơn thì nội dung vẫn không thay đổi. Vì khi người viết để trong ngoặc đơn thì họ đã coi đó là phần chú thích thêm, chứ không thuộc phần ý nghĩa cơ bản của câu hay đoạn trích.

II. Dấu hai chấm

- Dùng để đánh dấu (báo trước) lời đối thoại của Đế Mèn và Đế Choắt.
- Dùng để đánh dấu (báo trước) lời dẫn trực tiếp (Thép Mới) dẫn lại lời của người xưa.
- Dùng để đánh dấu phần giải thích lí do thay đổi tâm trạng của tác giả trong ngày đầu tiên đi học.

III. Luyện tập

Câu 1: Giải thích công dụng dấu ngoặc đơn:

- Đánh dấu phần giải thích ý nghĩa của các cụm từ "tiệt nhiên", "định phạt tại thiên thư", "hành khan thủ bại hư".
- Đánh dấu phần thuyết minh nhằm giúp người đọc hiểu rõ trong 2290m chiều dài của cầu có tính cả phần cầu dẫn.

c.

- dấu ngoặc đơn đánh dấu phần bổ sung: người viết hoặc là người

nói.

- Ở vị trí thứ hai, dấu ngoặc đơn đánh dấu phần thuyết minh để làm rõ những phương tiện ngôn ngữ ở đây là gì.

Câu 2: Giải thích công dụng của dấu hai chấm.

- a. Đánh dấu (báo trước) phần giải thích cho ý: họ thách nặng quá.
- b. Đánh dấu (báo trước) lời đối thoại (của Đế Choắt với Đế Mèn) và phần thuyết minh nội dung mà Đế Choắt khuyên Đế Mèn.
- c. Đánh dấu (báo trước) phần thuyết minh cho ý: đủ màu là những màu nào.

Câu 3: Có thể bỏ dấu hai chấm trong đoạn trích đã cho được. Tuy nhiên khi bỏ dấu hai chấm đi thì phần đứng sau không được nhấn mạnh nữa.

Câu 4:

- a. Có thể thay dấu hai chấm bằng dấu ngoặc đơn được. Khi thay như vậy nghĩa của câu cơ bản không thay đổi.
- b. Trả lời. Nếu viết lại "Phong Nha gồm: Động khô và Động nước" thì không thể thay dấu hai chấm bằng dấu ngoặc đơn. Vì trong câu này về "Động khô và Động nước" không thể coi là thuộc phần chú thích. Chỉ trong những trường hợp bỏ phần do dấu hai chấm đánh dấu mà phần còn lại vẫn có sự hoàn chỉnh về nghĩa thì dấu hai chấm mới có thể thay được bằng ngoặc đơn.

Câu 5:

- a. Bạn đó chép lại dấu ngoặc đơn là sai vì dấu ngoặc đơn (cũng như dấu ngoặc kép) bao giờ cũng được dùng thành cặp.
- b. Phần được đánh dấu bằng dấu ngoặc đơn không phải là bộ phận của câu.

Câu 6:

Chưa bao giờ vấn đề dân số và kế hoạch hóa gia đình lại trở thành mối quan tâm hàng đầu của nhân loại như bây giờ. Sự bùng nổ dân số đã kéo theo nhiều hệ lụy: nghèo đói, lạc hậu, kinh tế chậm phát triển, giáo dục không được đầu tư... Nếu con người không nhanh chóng kiểm soát tỉ lệ sinh thì chẳng bao lâu nữa (theo Thái An trong bài "Bài toán dân số"): "... mỗi con người trên trái đất này chỉ còn diện tích một hạt thóc". Và hạn chế gia tăng dân số là con đường tồn tại của chính loài người.